

E. Roesdahl, James Graham-Campbell, P. Connor og K. Pearson (Red.): *Vikingerne i England*. (The Anglo-Danish Viking Project, 1981). 192 s.

Dette imponerende katalog kan man have glæde af i mange år, især pædagoger på alle niveauer kan bruge denne udmærkede introduktion til vikingernes ekspansion. I korte, koncentrerede artikler informerer en række specialister, såsom f.eks. David M. Wilson, Else Roesdahl, James Graham-Campbell, Peter Addyman, Gillian Fellows Jensen, Kirsten Bendixen og Peter Sawyer om de vigtigste aspekter vedrørende Danelagen og vikingernes danske hjemland. De nye udgravninger i England viser os mere af skandinaverne som byboere end ude på landet, da man ikke der har fundet storgårde og landsbyer i stil med Sædding og Vorbasse i Jylland, der har kastet nyt lys over vikingetidens agerbrug. Richard Hall beskriver i afsnittet »Danelagens byer« vikingernes urbane bosættelse og beskriver de nye udgravninger, der viser en mængde nyt, spændende materiale.

Vikingerne befæstede mange byer – f.eks. Thetford, Cambridge, Northampton – og de overtog de gamle romerske forsvarsværker i York, som blev det vigtigste centrum. Her slog de mønter og grundlagde et stort marked. Fundene fra York og Lincoln bidrager med det meste materiale. Udgravningerne ved Flaxengate og Coppergate i Yorks centrum viser boliger, værksteder og en markedsplads med store internationale kontakter, som understreger Danelagens vidstrakte forbindelser: keramik fra Nordsyrien, elfenben fra Afrika, silke fra Orienten, rav fra Østersøen, hvæsesten fra Norge, lava- sten og keramik fra Rhin-egnen. Hver enkelt genstand fortæller historie, såle-

des viser to engelske sceattas (fra ca. 675-750), fundet i Dankirke ved Ribe, at der også har været forbindelse mellem Danmark og England før vikingetiden, hvad også andre fund peger på.

Efter hver artikel følger indholdsri- ge analyserende beskrivelser af hvert enkeltfund, kompletteret med kunst- og kulturhistoriske udblik og informa- tioner. Den nordiske ornametik har sat sit præg på den engelske stenhug- gerkunst, som demonstreres gennem en imponerende stor samling billed- sten. Stenhuggerkunstens renaissance skyldtes sandsynligvis også, at man fandt afsætning hos den ny overklasse. Stenarbejderne såvel som de andre fund giver os et værdifuldt indblik i po- litiske grupperinger samt Danelagens økonomiske, religiøse og kulturelle forhold.

Michael Linton

M. Schou Jørgensen, O. Crumlin-Pedersen, J. Høstmark, M. Staack (ed.): *Vikingerne i det danske landskab*. (Nationalmuseet, 1981). 52 s.

Det er indlysende, at man bør se steder som Lindholm Høje, Fyrkat, Trelleborg og Vikingeskibshallen i Roskilde, hvis man vil opnå et levende indtryk af vikingernes liv og færden. Denne lille instruktive bog vil gøre opmærksom på, at der også findes en række andre spor og minder fra vikingetiden. Selv om der ikke er synlige rester af fortids- mindet, vil de besøgende altid have glæde af at gøre sig fortrolig med land- skabet: en rejse til vikingetidens min- desmærker vil være en udflugt til Dan- marks smukkeste egne. Fortidsminder- ne er naturligvis bedst bevaret i de om- råder, hvor den moderne tid har gjort færrest indgreb i naturen. Men frem for alt må man ikke glemme at besøge

museerne. Mange danske museer, både store og små, har i de senere år nyopstillet deres samlinger af vikingetidsfund og lagt stor vægt på at vise fundenes sammenhæng med udgravningerne: fra Fyrkat bør turen gå til Sydhimmerlands museum i Hobro siger den ny rigsantikvar, som sammen med en række specialister såsom Steen Hvass, H. J. Madsen, Ole Crumlin-Pedersen, Else Roesdahl, Marie Stoklund og Th. Ramskou har sørget for korte, informationsrige og engagerede artikler om vikingetidens mindesmærker. Til det landskab, man vil beskrive, hører naturligvis også det gammeldanske, hvorfor man, som sig bør, opholder sig ved de ny spændende udgravninger ved Löddeköping i Skåne. Bogen er fortrinlig illustreret og selv ting, som kan være vanskelige at se i naturen, er nu lette at finde, takket være kort og planer. Det gælder f.eks. den såkaldte Troldborg Ring, en ringvold fra jernalderen, der ligger nord for den imponerende bro over Vejle ådal, dateret til Harald Blåtands tid. Kataloget afsluttes med en god litteraturliste samt fortegnelser over vikingetidens mindesmærker i landskabet og på museerne; man kunne her have ønsket sig, at også deres åbningstider havde været med. Det eneste man virkelig kraftigt kan opponere mod er formatet; denne lommebog kan ikke bæres i lommen. Brugeren betaler gerne en tier ekstra for en mere handy udgave næste gang, den skal udgives samt et lidt større tryk af hensyn til alle interesserede pensionister og børn.

Michael Linton

Magnus Magnusson: *Vikinger!* (Lindhardt og Ringhof, 1980), 319 s.

Klaus Randsborg: *The Viking Age in Denmark. The Formation of a State.* (Duckworth, 1980). 206 s.

Else Roesdahl: *Danmarks Vikingetid.* (Gyldendal, 1980). 325 s.

Når det gælder bøger om vikingetiden, er vi kommet ind i myldretiden. Talrige bøger af svingende kvalitet ser dagens lys i disse tider, motiveret af den store interesse for perioden, der er blusset voldsomt op i de senere år. Også de nedenfor omtalte bøger er vidt forskellige, når det gælder approach, holdning til kilderne og videnskabelig karat. De vil alle formidle viden om vikingerne. Men man skal ikke nøjes med at formidle facts og resultater, man bør også formidle problemer og klart demonstrere den usikkerhed, der råder vedrørende tolkningen af kilderne, både de skriftlige og de arkæologiske; det sker desværre alt for sjældent.

Magnus Magnusson kender vel de fleste fra fjernsynets store vikingeserie, og i bogen fortæller forfatteren lige så levende og engageret som på skærmen. Her har bogen sin styrke, den kan levendegøre og sætte fantasien i bevægelse. Med forfatteren gør vi en rejse i hele det område, hvor vi kan finde spor af vikinger, og bogen indeholder et væld af gode billeder og kort; ikke mindst interessant er forfatterens forsøg på at rekonstruere vikingetidens håndværk og levendegøre dagliglivet ud fra fundene. De bedste afsnit er så afgjort, når forfatteren er på »hjemmebane«, dvs. fortæller om England, Island, Irland, Færøerne og Grønland, kvaliteten daler, når han bevæger sig ud på mere fjerne togter i Norden, Rusland og sydpå til Middelhavet og Orienten. Afsnittet om Grønland og Island bygger på de seneste videnskabelige resultater, og det afsluttende kapitel om erobringen af England 1066 er skrevet med både fortællerglæde og pædagogisk overblik.

Det værste ved Magnusson er dog hans mangel på kritisk holdning til de skriftlige kilder og arkæologernes hypoteser; han referer i de fleste tilfælde ureflekteret og uden at sætte spørgs-